

Gökyüzü

Dr. Tuba Sarıgül

[TÜBİTAK Bilim ve Teknik Dergisi

Merkür Alacakaranlıkta, Mars Şafak Vakti Gökyüzünde Yükseliyor

Mart ayında Merkür ve Jüpiter akşamları gökyüzünde görülebiliyor. Venüs ve Mars'ı ise Güneş'in doğuşundan önce izleyebilirsiniz. Şubat ayının sonunda Güneş'in arkasından geçen Satürn ise mart ayının son günlerinde gün doğumundan önce gökyüzünde ortaya çıkmaya başlıyor.

Merkür

11 Mart akşamı Merkür'ü, batı yönünde ufuk üzerinde hilal şeklindeki Ay ile birlikte görebilirsiniz.

Mart, 2024 yılı içinde Merkür'ün akşamları gökyüzünde görebileceği en uygun ay. Merkür mart ayının ilk haftasından sonra akşamları

batı yönünde ufuk üzerinde görülebiliyor. Ayın ilerleyen günlerinde gezegenin parlaklığı ve gezegen yuvarlağının aydınlık görünen kısmının oranı azalıyor. Mart ayında siz de basit bir dürbün ya da teleskop yardımıyla Merkür'ün evrelerini gözlemleyebilirsiniz.

Merkür, 25 Mart'ta en büyük doğu uzanımı konumuna geliyor. Bu tarihte Merkür ile Güneş arasındaki uzanım açısı yani Dünya'dan Merkür'e ve Dünya'dan Güneş'e uzanan hayali çizgiler arasındaki açı 18,7 derece.

Venüs

8 Mart sabahı Venüs, Mars ve yeni ay evresine yaklaşan Ay gökyüzünde birbirine yakın görünüyor. Bu tarihte Venüs, Mars ve Ay'ın gökyüzünde oluşturduğu üçgene tanık olabilirsiniz.

Venüs, mart ayında Güneş'in doğuşundan yaklaşık bir saat önce doğu-güneydoğu yönünde ufku üzerinden Mars ile birlikte doğuyor. Ayın ilk günlerinde gökyüzünde birbirine son derece yakın görünen iki gök cisimi ayın ilerleyen günlerinde birbirinden uzaklaşıyor.

Mars

31 Mart sabahı Venüs, Satürn ve Mars'ı bir doğru üzerinde sıralanmış gibi görebilirsiniz.

Mars, mart ayında şafak vakti gökyüzünde. Ayın başında Güneş'ten yaklaşık bir saat önce doğan Mars'ın ufku üzerinden yüksekliği ilerleyen günlerde artıyor. Mart ayının ilk günlerinde Oğlak Takımyıldızı'nda olan Kızıl Gezegen, ayın sonunda Kova Takımyıldızı'na geçiyor. Gezegenin parlaklığı ve görünür büyüklüğü ayın ilerleyen günlerinde artıyor.

Jüpiter

13 Mart akşamı Jüpiter'i ve hilal şeklindeki Ay'ı batı yönünde ufku üzerinde birbirine yakın görebilirsiniz.

Jüpiter mart ayında Güneş'in batışından sonra gökyüzündeki en parlak gezegen. Güneş sisteminin en büyük gezegeni ayın ilk günlerinde güneybatı-batı yönünde ufku üzerinde ortaya çıkıyor ve gece yarısına yakın saatlerde batı-kuzeybatı yönünden batıyor. Ayın ilerleyen günlerinde Jüpiter daha erken saatlerde batmaya başlıyor ve gezegenin gökyüzünde görülebileceği süre kısalıyor.

Satürn

22 Mart sabahı Venüs ve Satürn'ü doğu-güneydoğu yönünde ufku hemen üzerinde birbirine çok yakın görebilirsiniz.

Satürn, şubat ayında yörünge hareketi sırasında Dünya'ya göre Güneş'in arkasından geçmişti. Bu süreçte Güneş'in parlaklığı nedeniyle gökyüzünde görülemeyen Satürn mart ayının son haftasından itibaren sabahları gökyüzünde tekrar ortaya çıkıyor.

Ay ve Spika Buluşması

26 Mart akşamı dolunay evresinden yeni ayrılan Ay ile Başak Takımyıldızı'nın en parlak yıldızı Spika çok yakın görülebilir.

Spika, gökyüzündeki en parlak görünen 20 yıldızdan biridir. Spika aslında tek bir yıldız değildir, ikili bir yıldız sistemidir. İkili yıldız sistemlerinde birbirine kütle çekimi ile bağlı iki yıldız, sistemin ortak kütle merkezi etrafında dolanır. Spika ikili yıldız sisteminde iki yıldızdan büyük olanının

kütlesi Güneş'inin yaklaşık 10, küçük olan yıldızın kütlesi ise yaklaşık 7 katı kadardır.

Dünya'dan yaklaşık 250 ışık yılı uzaktaki Spika sistemindeki iki yıldız arasında mesafe yaklaşık 18 milyon kilometredir. Spika ikili yıldız sistemindeki yıldızlar arasındaki mesafenin astronomik ölçekte görece küçük olması nedeniyle, dürbün ya da basit bir teleskop yardımıyla yıldızları ayrı ayrı görmek mümkün değildir. Bu tür ikili yıldız sistemleri spektroskopik ikili yıldız sistemleri olarak isimlendirilir.

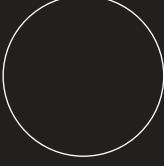
Son dördün

3 Mart
Saat: 18.24

Yeni ay

10 Mart
Saat: 12.00

İlk dördün

17 Mart
Saat: 07.11

Dolunay

25 Mart
Saat: 10.00

Yerberi

10 Mart Saat: 10.06
Mesafe: 356.895 km

Yeröte

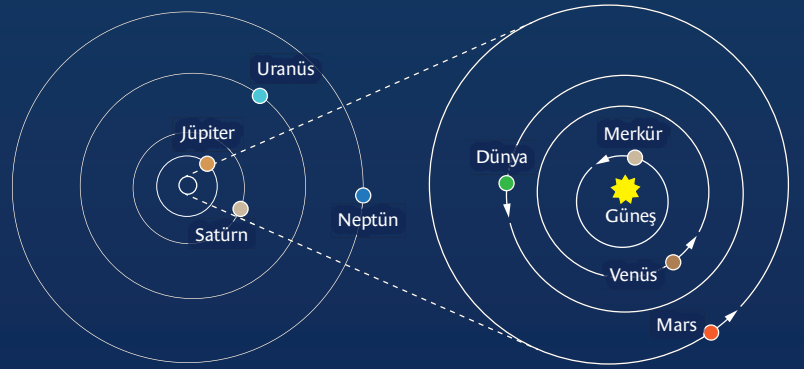
23 Mart Saat: 18.44
Mesafe: 406.292 km

Ayın Önemli Gök Olayları

- 3 Mart** Ay-Antares yakın görünümde
Ay son dördün evresinde
- 8 Mart** Ay-Mars yakın görünümde
Ay-Venüs yakın görünümde
- 10 Mart** Ay yerberi konumunda
Ay yeni ay evresinde
- 14 Mart** Ay-Jüpiter yakın görünümde
- 15 Mart** Ay-Ülker Açık Yıldız Kümesi yakın görünümde
- 17 Mart** Ay ilk dördün evresinde
- 19 Mart** Ay-Polluks yakın görünümde
- 20 Mart** İlkbahar ekinoksu
Ay-Arı Kovanı Açık Yıldız Kümesi yakın görünümde
- 22 Mart** Venüs-Satürn yakın görünümde
- 23 Mart** Ay yer öte konumunda
- 25 Mart** Merkür en büyük doğu uzanımı konumunda
Ay dolunay evresinde
Yarı Gölge Ay Tutulması
- 26 Mart** Ay-Spika yakın görünümde
- 30 Mart** Ay-Antares yakın görünümde

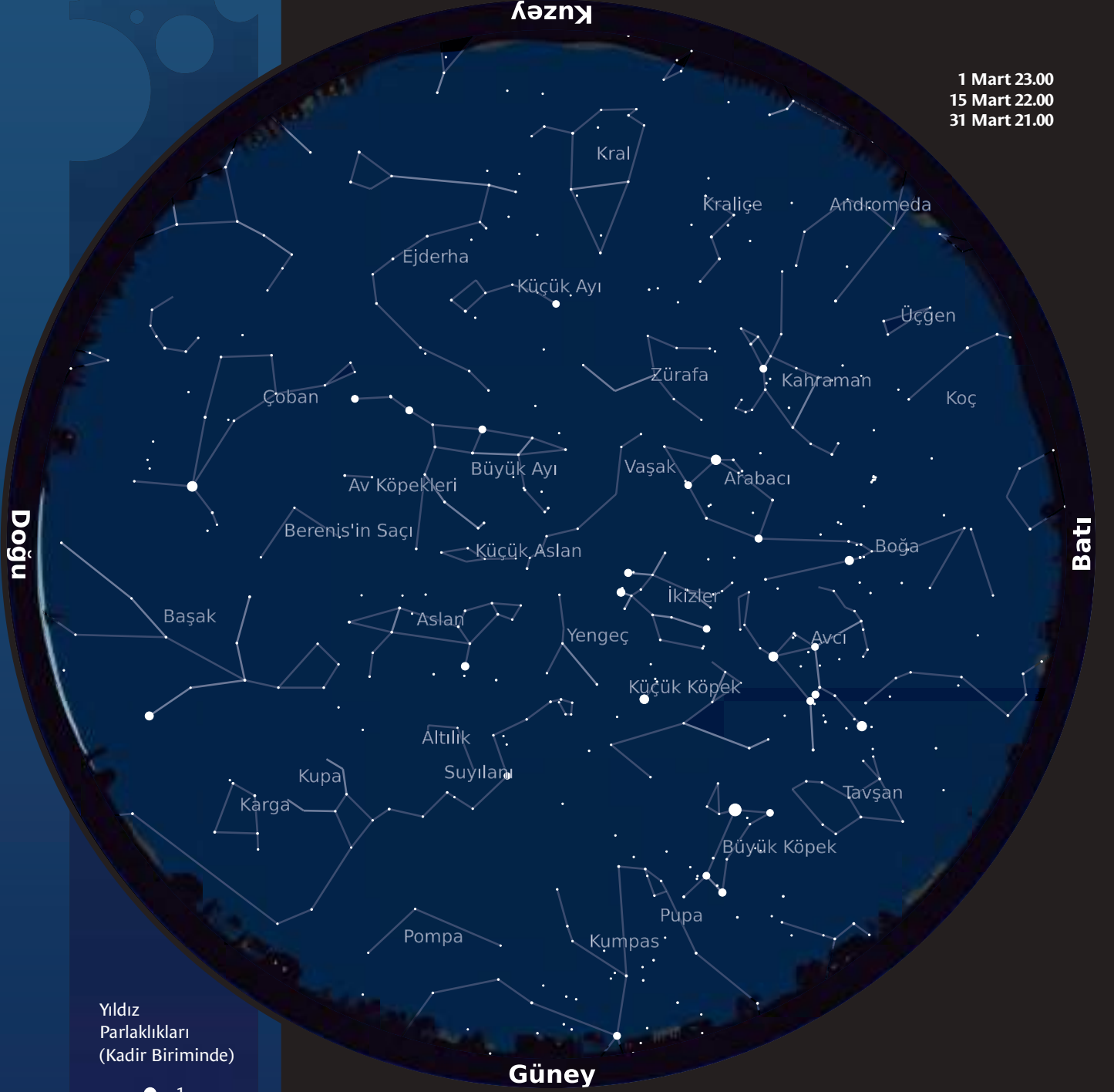
Mart Ayında Gezegenlerin Birbirlerine Göre Yörüngelerindeki Konumları

Çizimdeki oklar, Güneş sisteminde yer alan iç gezegenlerin mart ayında yörüngelerindeki hareketlerini gösteriyor. Dış gezegenlerin yörüngelerindeki konumları ay içinde birbirine göre çok değişmediğinden, mart ayının ortasındaki konumları çizimde nokta şeklinde belirtilmiştir.

Kuzey

1 Mart 23.00
15 Mart 22.00
31 Mart 21.00

Doğu

Batı

Güney

Yıldız
Parlaklıkları
(Kadir Biriminde)

- - 1
- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

Kaynaklar

- Okuyan, O. ve Köseoğlu, D. K., "2024 Gök Olayları Yıllığı", *Bilim ve Teknik*, Sayı 674, 2024.
- Ratcliffe, M. ve Ling, A., "Sky this Month", *Astronomy*, Cilt 52, Sayı 3, s. 28-35, 2024.
- "Observing March 2024", *Sky and Telescope*, Cilt 147, Sayı 3, s. 41-51, 2024.
- Palate, M. ve ark., "Spectral modelling of the α Virginis (Spica) binary system", *Astronomy and Astrophysics*, Cilt 556, Makale no: A49, 2013.